

Zalai KAPOCS

A ZALAI ALAPÍTVÁNYOK, EGYESÜLETEK, NONPROFIT SZERVEZETEK
ÉS NÉPFŐISKOLÁK LAPJA
1997. 4. SZÁM

PETŐFI SÁNDOR : ITT VAN AZ ŐSZ ITT VAN ÚJRA

Itt van az ősz, itt van újra,
S szép, mint mindig, énnekem.
Tudja isten, hogy mi okból
Szeretem? de szeretem.

Kiülök a dombtetőre,
Innen nézek szerteszét,
S hallgatom a fák lehulló
Levelének lágy nesztét.

Mosolyogva néz a földre
A szelíd nap sugara,
Mint elalvó gyermekére
Néz a szerető anyja.

És valóban ősszel a föld
Csak elalszik, nem hal meg;
Szeméből is látszik, hogy csak
Álmos ő, de nem beteg.

Levetette szép ruháit,
Csendesen levetkezett;
Majd felöltözik, ha virrad
Reggele, a kikelet.

Aludjál hát, szép természet,
Csak aludjál reggelig,
S álmodj olyakat, amikben
Legnagyobb kedved telik.

Én ujjam hegyével halkan
Lantomat megpendítem,
Altatódalod gyanánt zeng
Méla csendes énekem. -

Kedvesem, te ülj le mellém,
Ülj itt addig szótlanul,
Míg dalom, mint tó fölött a
Suttogó szél, elvonul.

Ha megcsókolsz, ajkaimra
Ajkadat szép lassan tedd,
Föl ne keltsük álmából a
Szendergő természetet.

KALENDÁRIUM

Szeptember

Szent Mihály Hava Őszelő Hó

TARTALOM

- ☐ Kalendárium (szeptember, október)
- ☐ Az Európai Unió intézményei
- ☐ „A szobroknak is megvan a maguk sorsa.”
- ☐ Bemutatkozik a Zalai Falvakért Egyesület
- ☐ Szüreti népszokások
- ☐ A haza élővilága
- ☐ Felhívások
- ☐ Pályázatok

1. Egyed: Ezen a napon lépnek szolgálatba a juhászok, kondások és a szőlőpásztorok. A szőlőhegyen zárónap, ettől kezdve tilos szekérrel, abroncsos edénnyel a szőlőben járni. Megkezdődik a szőlőőrzése. A disznót hízóba fogják. Egyed-nap időjárásából az egész ősze következtetnek.

5. Lőrinc: A lassan beköszöntő ősze utal, hogy ez a szabadban fürdés utolsó napja. A „lőrinc” dinynye, körte már nem igazán ízes. Ezen a napon fordul az időjárás: ha szép idő van, hosszú lesz az ősz. Lőrinc napja után a fás növények megállnak fejlődésükben, és a kígyó odvába bújik.

8. Kisasszony: Ősi pogány őszekezdő nap. „Fecskehajtó Kisasszony”-nak is nevezik: e naptól kezdve indulnak útnak a fecskék és a vándormadarak. Sok helyen dióverés napja.

21. Máté: Ha ezen a napon tiszta az idő, jó lesz a bortermés. Vetésre viszont Máté hete nem kedvező, „pelyvahét“-nek nevezik. Bár csillagászatilag ezen a napon van az őszi napéjegyenlőség, jelentősebb ünnep nem kapcsolódik hozzá. Ezután kezdődnek az őszi pásztorünnepek, a gazdasági év végét jelentő szüreti mulatságok.

29. Mihály: Őszi évnegyedkezdő nap, Európa-szerte ismert pásztorünnep. Ezen a napon hajtják be a legtöbb állatot a faluba, ekkor lépnek szolgálatba az új pásztorok. Megszakad a fű gyökere, megszűnik a mézelés, a halak a víz fenekére húzódnak. Megkezdődik az őszi vetés. Ha ezen a napon még itt vannak a fecskék, újévig nem lesz nagy hideg. A Mihály-napi égdörgés szép őszt, de kemény telet jelent.

Október

Mindszent hava Őszhó

2. Leodegár, Petra: Az első lombhullató nap.

4. Ferenc: Ez a hét is kiválóan alkalmas az őszi vetésre.

15. Teréz: Szüretkezdő napnak tartják.

16. Gál: A halászat befejező napja; a tavakon, folyókon utolsó nagy közös halfogást tartanak. A makk érését e naptól számítják.

18. Lukács: Kórházak, fürdők védőszentje. A Mecsek-alján a gesztenyészüret napja, akkor tartják a pécsváradi leányvásárt.

20. Vendel: Főleg a Dunántúlon a pásztorok védőszentje. Sok helyen a pásztorünnepet ezen a napon tartják.

21. Orsolya: A káposzta és a kerti vetemények betakarításának napja.

23. János: A megrövidült nappalt jelzi, hogy sok helyen ekkor gyújtanak először lámpát a szobában.

26. Dömötör: Vendel mellett az őszi pásztorünnepek napja. Az Alföldön és az ország északkeleti részében főként a juhászok körében kedvelt a „dömötörözés“, a juhászbál.

28. Simon, Júdás: Sokfelé télkezdő napnak tartják.

31. Farkas: A faültetésre az egyik legkedvezőbb nap.

KIRÁNDULÁS ÓPUSZTASZERRE

1997. október 16-án

Résztvételi díj: 4.000 Ft

Diákok és nyugdíjasok részére : 3.800 Ft

A résztvételi díj tartalmazza: - Utazás
- Belépőjegyek költsége
- Feszty - körkép, múzeumok megtekintése
- Egyszeri étkezés.

Jelentkezés és tájékoztatás az egyesület irodájában. Tel. : 92/324-117, 92/311-010/204.

Európa mozgásban AZ EURÓPAI UNIO INTÉZMÉNYEI

2./ Európai Bizottság

Az Európai Bizottságnak húsz tagja van (az Egyesült Királyság, Franciaország, Németország, Olaszország és Spanyolország kettő, a többi tagállam egy tagot delegálhat). A főbiztosok - akiket a tagállamok öt évre delegálnak - kötelesek saját országuk kormányától teljesen függetlenül cselekedni, és kizárólag az EU érdekeit vehetik figyelembe. Noha a döntéseket közösen hozzák, valamennyi bizottsági tag egy vagy több meghatározott témaért felelős.

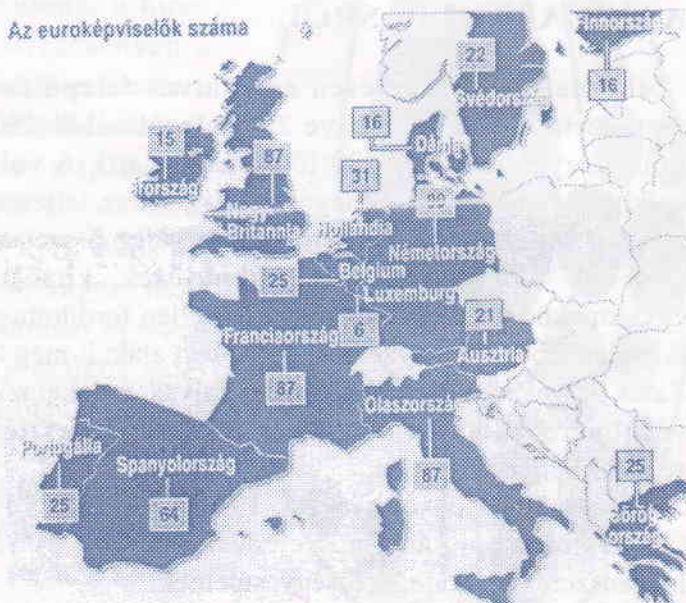
Az Európai Bizottság felügyel arra, hogy az EU-t létrehozó szerződések és az azon alapuló döntéseket betartsák, a testület szükség esetén az Európai Bírósághoz fordulhat. A bizottság befolyását leginkább a kizárólagos kezdeményezési jog biztosítja: az unióban új jogszabályt csak a bizottság javaslatára dolgozhatnak ki.

Az Európai Bizottság székhelye Brüsszel. A szervezet, amely 24 főigazgatásból áll, körülbelül húszezer embert foglalkoztat (egyötödük fordító vagy tolmács). A húsz főbiztos hetente egyszer ülésezik.

3./ Miniszterek Tanácsa

Az EU fő döntéshozó szerve, a Miniszterek Tanácsa a tagországok minisztereiből áll (a találkozó témájától függ, melyik tárca képviselői vesznek részt rajta). Az Európai Bizottság által kezdeményezett jogalkotást tehát nemzeti politikusok hagyják jóvá – igaz,

Az euroképviselők száma

bizonyos kérdésekben az Európai Parlament belemagyazása is szükséges. A tanács elnökségét fél évente más-más tagállam látja el.

A Miniszterek Tanácsa egyhangúlag vagy minősített többséggel dönt. A minősített többséghez a szavazatok legalább 71 százalékát kell megszerezni (87 szavazatból 62).

A miniszterek találkozóit munkacsoportok, illetve a tagországok EU-nagyköveteinek testülete (Coreper) készíti elő. A tanács titkársága körülbelül kétezer főt foglalkoztat, székhelye Brüsszel, de Luxemburgban is tartanak üléseket.

folytatjuk

„A SZOBROKNAK IS MEGVAN A MAGUK SORSA.”

1997. augusztus 20-án másfél év késéssel avatták fel Béres János 1996. március 15-re készített Zala György domborművét. A neves európai híró szobrászművész 1858-ban a Trianonig Zala megyéhez tartozó Alsólendván született. Szülővárosában, mivel Trianon után Jugoszláviához került, s jelenleg Szlovéniához tartozik, csak most sikerült méltó emléket állítani a sok csodálatos szobrot készítő művésznek. Művei között legismertebbek a Millenniumi emlékmű, Gróf Andrássy Gyula lovasszobor, Jókai és Deák szobor, Ferencz József és Erzsébet királyné, Mátyás király, Nagy Lajos király szobra, valamint az Aradi vértanúk emlékműve, amit sajnos Trianon után lebontottak.

Dr. Szinku Mihály
a ZNE elnöke

BEMUTATKOZIK A ZALAI FALVAKERT EGYESÜLET

A MEGALAKULÁSRÓL

Zala megye ellegzetesen aprófalvas település-szerkezetű megye. A megye 257 településéből 250 falu, nagyobb részük 500 lélekszám alatti. A volt székhely és társközségi megosztottság szinte teljesen felszámolta az egyébként természetszerűleg összetartozó és egymásra utalt települések közötti együttműködést, sok esetben egymás ellen fordította a falvakat. Ebben a helyzetben, 1990-ben alakult meg a Zalai Falvakért Egyesület a zalai falvak érdekeinek védelmére, illetve a település- és térségfejlesztés segítése céljából.

1990 végén 59 önkormányzat, 19 más jogi személy (egyesület, alapítvány, művelődési ház stb.) és 16 magánszemély volt tagja az egyesületnek.

Mára 117 települési önkormányzat, 4 kistérségi társulás, 22 más jogi személy és 37 magánszemély tagja az egyesületnek. A közelmúltban létrejött az egyesület falugondnoki tagozata.

MUNKÁNK ALAPELVEI

A falvak egyre fokozottabban rászorúlnak a településfejlesztési információkra, s minél kisebb, hátrányos helyzetűek, annál inkább.

Ugyanakkor a leginkább rászorulóknak a legkevesebb megfelelő információhoz.

Az aprófalvakban sokszor az információ kezelése, helyi előnnyé formálása is gondot jelent, hiányzik a tapasztalat a készség.

Elsősorban nem egyedi településfejlesztésben gondolkodunk, hanem összefüggő, egységet alkotó kistérségek, kistájak belső együttműködésének kibontakoztatására törekszünk.

Az egyesület – szem előtt tartva a kistérségek gazdaságfejlesztő céljait – segítő tevékenységét a közösségfejlesztés eszközeivel végzi.

PROGRAMJAINKKAL TÁMOGATJUK

☞ A települési önkormányzatok, kistérségi társulások érdekérvényesítő szándékát – szakmai konzultációk, tapasztalatcserék, előadások és konzultációk szervezésével.

☞ Önkormányzatok, civil szervezetek és a helyi lakosság közötti párbeszéd és együttműködés kialakítását.

☞ A megyei falugondnoki hálózat kiépítését.

SEGÍTÜNK

☞ pályázatok elkészítésében,

☞ fejlesztési források felkutatásában,

☞ civil szervezetek létrehozásában, tanácsot adunk azok működéséhez,

☞ alapítványok, egyesületek okiratának elkészítésében,

☞ kistérségi társulások együttműködésében, külső és belső kapcsolatrendszerének kiépítésében,

☞ a falugondnoki szolgálatok kialakításában,

☞ tanfolyamok, átképzések, népfőiskolai kurzusok szervezésében, előadók felkutatásában,

☞ helyi, országos és nemzetközi vidékfejlesztési tapasztalatok, információk és pályázati lehetőségek a ZALAI FALU hasábjain, az egyesület hivatalos lapjában.

KAPCSOLATFELVÉTEL

A Zalai Falvakért Egyesület szolgáltató és információs irodát működtet több más civil szervezettel közösen, ahol naponként állunk az érdeklődők rendelkezésére.

Elérhet minket telefonon, amelyhez üzenetrögzítő és fax is kapcsolódik: 92/324-117

A megyeháza központi számán is hívható irodánk: 92/311-010/204

Címünk: Zalai Falvakért Egyesület
8900 Zalaegerszeg,
Kosztolányi u. 10.

A Zalai Falvakért Egyesület elnöke:
Guitprechné Molnár Erzsébet
Türje polgármester asszonya
Tel.: 83/356-995

Az egyesület irodavezető titkára:
Szedes Tiborné Kummer Mária
Tel./fax: 92/324-117

SZÜRETI NÉPSZOKÁSOK

A szüret kezdési időpontja a XVIII-XIX. században hagyományosan meghatározott volt, s többnyire valamely jeles naphoz kötődött. Az Alföld több vidékén Szent Mihály napkor (szeptember 29.), a Dunántúl nagy részén és Erdélyben Terézia (október 15.), a Balaton és Kőszeg vidékén Orsolya (október 21.), Miskolc környékén Lukács (október 18.), a Tokaj-Hegyalján pedig Simon-Iúdás (október 28.) napján kezdték a szüretelést. Ezeken a napokon tekintet nélkül a szőlő érettségi fokára, nagyjából hozzáláttak a szüreteléshez. A jobbágyi sorban élő szőlősgazdákat, bár jól tudták, hogy a szüret kezdésének kalendáriumra kiszabott napja nem kedvez a készíthető bor minőségének, és nem tartható egyébnek szükséges nyomorúságnál, a múlt század végéig sújtották ezeket a megkötöttségek: hol a korai, hol a kései szüretek.

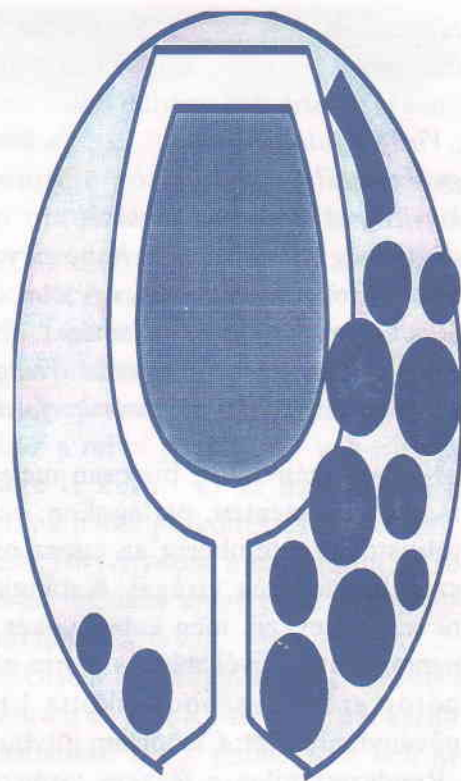
Somlón különleges módszerekkel ellenőrizték a szőlő érettségét. Mikszáth Kálmán ezt a következőképpen írja le egyik ismert regényében:

„Az idő előtti szüretelés rendesen megrontja a bor minőségét, az idő utáni a mennyiségét, mert a darazsak és seregélyek is osztoznak a szőlőtulajdonosokkal. Azért tehát mindenféle furfangos módokat kieszelnék, hogy a szüret idejét eltalálják, s ezáltal a darazsak és seregélyek ingyenélő hadának gátat vessenek a szőlő megdézsmálásában. A szőlőérés idején innen-onnan szedve, néhány fürtöt tesznek két téglá közé, a téglára aztán rááll egy jól megtermett pápai cívis (mert többnyire a

pápai cívisek tulajdonai a híres szőlők) és ha szétfreccsenvén a nedv, hirtelen lehuppan alatta a téglá, akkor megtartható a szüret, de ha csak lassan, alig észrevétlenül nyomódik az alsóhoz, akkor még várnia kell. A Kohlbrunn-féle szőlőben, vagyis most már Tóth Mihály úréban egészen más az eljárás. A praktikus amerikai mindenütt behoz egy kis újítást. Tóth Mihály uram ugyanis tanulmányozta a rókák természetét, s rájött, hogy a róka a savanyú szőlőt megugatja. Ha tehát a szőlőkben tartózkodó róka nem ugat többé, ez annyit jelent, hogy immár a szőlő nem éretlen és meg van vele elégedve. Mindezeknél fogva minden teremtet lélek közül a róka a legilletékesebb faktor arra, hogy a szüret idejét meghatározza.“

A szüret kezdetét sok helyen riogatással, pisztoly durrogatással jelezték, de a hangoskodás, nótázás, kurjongatás a munka közben sem szünetelt. A szüret a kisparaszti gazdaságokban társasmunka, az uradalmi szőlőkben bér-munka volt. A kisebb szőlőkben a család ma is meghívott segítőkkel szüretel. A házigazda a munkában résztvevőket megvendégeli. A menü a legtöbb helyen gulyásleves, ma gyakran fasírozott és valamilyen kelt tésztaféle (pogácsa, mákos, diós vagy töltetlen kalács).

A szürethez mint közösségi jellegű munkaalkalomhoz gazdag szokáshagyomány tartozik, amelyben a munka és az ünnep egybekapcsolódik. A múlt században és az előző századokban a vidám ünnep jellege különösen kidom-
borodott.

A szüret vidám hangulata akkor hágott a tetőfokára, amikor a szőlő szedését teljesen befejezték. Ezt a mozzanatot sokféle szokás és hiedelem övezi.

Göcsejben a szőlővesszőket a szüret végén lemetszették, és mindegyik tőke tövére egy-egy szem szőlőt tettek, hogy a következő évben jól teremjen.

A szüret befejeztével egyes helyeken az a szokás járta, hogy ki-ki akkorra kosár szőlőt vihetett haza, amekkorával odajött segíteni a szedésbe.

A kisbirtokokon a kalákában elvégzett szőlőszedést minden esetben vacsora és gyakran tánc követte. A nagyobb uradalmakban a végzéshez, végzésnaphoz bonyolult szertartások, ünnepségek is kapcsolódtak, amelyek különböző korú, jellegű és eredetű rítusok, dramatikus és céhes szokások ötvözetének tekinthetők, és országszerte meglehetősen sok hasonlóságot mutatnak.

(Ács Sarolta)

A HAZA ÉLŐVILÁGA

„Virág a falrepedésben,
gyökerestül kitéplek én -
kisvirág, a kezemben tartalak,
de ha meg tudnám érteni, hogy mi vagy,
gyökerestül - mindenestül, egészen.
Istent meg az embert is érteném.”

Lord Tennyson: *Virág a felrepedésben*
Várady Szabolcs fordítása

Nagyon igénytelen, biztosan megél a falrepedésben is, de utak mentén, parlagokon, szárazabb réteinken júliustól szeptemberig az egész országban láthatók szép halványkék virágai. Katángkóró legismertebb neve, de nevezik még katánggyökér, kattánfű, jajkóró, napranézőfű, kávékatáng, cikória néven is. Ez utóbbi görög eredetű szóból alkotta Linné tudományos növénytan névét: *Cichorium intybus*.

Rendszertanilag a fészkes virágzatúak családjának nyelvess virágúak alcsaládjába tartozik. Rokonságába sok ismert gyomnövény és fontos konyhakerti növény tartozik - a legismertebbek: a gyermekláncfű és a fejes saláta.

Gyógynövényként már az ókortól használják, Horatius és Plinius írták, hogy a romaiaknál ismert gyógyszer és egyben élvezeti cikk is volt. Nálunk Mélius Juhász Péter említi először Herbáriumában. Hazai gyógynövényismertetőik manapság is számon tartják, külsőleg mint gyulladáscsökkentő borogatásként, belsőleg tisztítja a májat, vesét; étvágygerjesztő, hipochondria és hisztéria ellen ajánlja a leveleiből és gyökereiből készült főzetet Varró Aladár Béla: a *Gyógynövények gyógyhatásai* c. könyvében.

Igazán gyomnövény-e? Gyomnövényen az értéktelen, haszontalan, káros növényeket értjük. Van-e ilyen valójában, vagy csak nem ismertük fel értékét? Bizonyára minden növénynek van valamilyen hasznos tulajdonsága. Az erőteljes növekedésű gyomok megvédik a talajt az eróziótól, szívós elágazó gyökérzetük fellazítja a kötött, levegőtlen talajt. A mélyre nyúló gyökerű növények értékes ásványi sókat és nyomelemeket hoznak felszínre, így azok felvehetővé válnak más növények számára is. Egyes - gyomnak nevezett növények - gyógyhatású anyagokat, festékeket, vagy más hasznos termékeket szolgáltatnak. Vonzóak is lehetnek finom levélzetükkel, elbűvölő terméseikkel, káprázatos színekben pompázó virágaikkal - amelyek fontos nektár és virágporphorrások lehetnek a méhek számára, mint pl.: a katáng is.

Katángkóró

Nemesítése három irányba történt: a leveles, vagy salátakatáng - endívia néven ismert az 1500-as évektől, bár hazánkban eddig nem terjedt el kissé kesernyős íze miatt. Tápanyagtartalma viszont igen nagy, különösen sok vasat és kalciumot tartalmaz. Melegágyban természetesen a cikóriasaláta hajtatható belőle, még a föld felszínére törése előtt kell leszedni hajtásait, nem szabad megvárni, míg a levelek a levegőre érnek és fényt kapnak különben bennük klorofill képződik, megzöldülnek és ízük keserű lesz. Csak a sárga és a szét nem nyílt, rügyszerűen összeállt levélrózsák szedhetők. A levélrózsákat szétszedve belőlük kitűnő saláta készíthető.

A nemesített növény gyökeréből pótkávé készíthető. Az első és a világ legnagyobb kávépótlékgyárát Johann Heinrich Franck alapította 1827-ben. Neve a frank kávéról lett hosszú időn át ismert. A világ számos részén létesítettek pótkávégyárat, így nálunk is. Megyénkben Lentiben gyártottak cikóriakávé.

Tantalics Béla Lenti története c. könyve második kötetében Lenti első nagyobb ipari üzemeként említi az Orient Pótkávégyár Rt-t, amelynek alapítása 1922. november 15-én kelteződött. Idézem A kávégyár élete c. fejezetet Tantalics Béla könyvének 93. oldalától:

„A lenti pótkávégyár a hercegségi major udvarán volt. Megközelítőleg a vasútállomás közelében levő temető bejáratától északra helyezkedett el. A gyár kb. ezer négyzetméter alapterületet ölelt fel. Három nagy teremből, raktárból, pincéből és gépházból állt.

A pótkávégyártás nyersanyaga a helybeli Esterházy uradalomban termelt cikória volt. A gazdasági célra kinemesített cikória-gyökeret iparvágányon szállították a mosóba, ahol tisztítás után egy készülék szeletekre metélte, majd a kemencék felett lévő lemezekon szárították, aszalták.

A kávégyártás alapanyaga innen a pörkölőbe került, ahol három gépi hajtású hatalmas gömbben izzították az asztalt szeleteket, A gömbök nagy hőfokú tűz felett forogtak. A pörkölődobok egyenként százliteres tartályok voltak, melynek légmentesen záró töltőnyílása volt. Ebbe öntötték be a szárított cikóriát, melyhez étolajat tettek. A barnára pörkölt kávéanyagot felvonó vitte a malomba, ahol lisztte őrölték, majd gépszítán ájtutva, nagy tartályokba gyűjtötték. Ezután a csomagolóba került a kész pótkávé, ahol 1/8, 1/4, 1/2 és 1 kg-os dobozokba rakták. A nagyobb dobozokba

néha, reklámként, alpakka kávéskanalat, evőkanalat, villát tettek. Az itt becsomagolt pótkávé rögtön nem került piacra, hanem előbb néhány heti érlelés végett a pincében raktározták el.

A gyárban háromféle pótkávét készítettek. Az „Orient“ tisztán cikóriából készült. Ezenkívül „Ameriga“ védjegyű pótkávét is gyártottak. Ezt külön eljárással állították elő, henger alakúra sajtolták, kézi présel. Összetétele a cikórián kívül cukorrépa, árpa, rozs és cukor. Ezt az ortodox zsidó vallásúak részére, szigorú felügyelet mellett készítették. Minden egyes doboz a rabbi pecsétjével volt ellátva. Malátakávé is került ki az üzemből. Ezt csíráztatott árpából pörkölték és fénylették. A budapesti Törvényszék iratai szerint 1936. március 6-án jogerőre emelkedett a cégjegyzékből való törlésük.

Közben az Orient Pótkávégyár Lenti Üzeme a Franck Henrich és Fiai Rt. tulajdonába került. Erről olvashatunk 1935. június 5-én kelt M. Kir. Állami Rendőrség Budapesti Főkapitányságának jelentéséből. 1931-ben a híres Franck Kávégyár megvásárolta a lenti pótkávégyárat, hogy vetélytársát legyűrje. A gépeket elszállították, az épületet később lebontották, illetve egyik falát meghagyták egy ház építésénél.

A pótkávégyár történelmi jelentőségét abban látjuk, hogy egy európai szintű kisüzem megmutatta, hogyan lehet korszerűen a pótkávét a helyben termelt nyersanyagból előállítani és a hazai piacon kívül külföldre is szállítani. A gyár léte az iparosok, kereskedők, tisztviselők, munkások számát is emelte.“

Dr. Szinku Mihály
a ZNE elnöke

ZALAI NŐK ÉS A VIDÉKFEJLESZTÉS

A Zalai falvakért Egyesület amerikai pályázatát nyert a „Közösségek és női szerepek a vidékfejlesztésben“ nevet viselő programjával.

Az Amerikai Női Szavazók Ligájának Oktatási Alapja (LWVEF) és a Levi Strauss Alapítvány támogatási alapot nyújt, illetve képzési programot vezet kiválasztott, alulról szerveződő civil szervezetek számára. Ezen kívül támogatja ezek nem pártpolitikai tevékenységét.

Az amerikai szervezetek Magyarországon is segítséget nyújtanak – elnyerhető ösztöndíj formájában – olyan civil szervezeteknek, amelyek a közéletiségre nevelnek, illetve az állampolgári tájékozottságot a kormányzás fontos elemének tartják. A Zalai Falvakért Egyesület 970 ezer Ft-nak megfelelő dollárt kapott a pályázatában feltüntetett elképzelések megvalósítására.

Eszerint cél lenne egy adott zalai térségben a lakosság közéleti aktiv-

itásának felmérése, a nők cselekvési színtereinek feltárása, a lehetséges tevékenységek beindítása. A program formája sokszínű, szerepelnek benne interjúk, nyilvános beszélgetések, kérdőíves elemzések, illetve célja a párbeszédkörök létrehozása is. Az így összegyűjtött anyagot, a dokumentumokat pedig kiadnák a szervezők. A pályázat szerint sor kerülne – amolyan záróakkordként – megyei konferenciára is, ahol a nők mai közéleti szerepét elemeznék.

FELHÍVÁSOK

a Zalai Népfőiskolai Egyesület, a Zala Népművészetéért Alapítvány,
a Zala Megyei Munkaügyi Központ támogatásával
1997. októberében újra indítja a

NÉPI KISMESTERSÉGEK SZAKISKOLÁJÁT

érettségizett munkanélküliek részére.

A képzés a következő szakokon történik: fazekas, bőrtárgykészítő,
kézi szövő, kézi és gépi hímző,
kosárfonó.

A képzés tervezett kezdése: 1997. október 1.

Tervezett befejezése: 1998. június 20.

A tanfolyam ideje 1400 óra, a hallgatók ez idő alatt a mesterség gyakorlati és elméleti ismereteinek elsajátítása mellett, néprajz, művészettörténet, vállalkozói ismeretek, munkavédelem tantárgyakból kapnak képzést, munkanapokon napi 8 órás foglalkozások alatt.

A szakiskolát sikeresen elvégző hallgatók szakmunkásbizonyítványt szereznek, melynek birtokába akár egyéni, vagy társas vállalkozásba kezhetnek.

A tanfolyam képzési költségeit egyéni elbírálás alapján a Munkaügyi Központ fedezi. Ideje alatt a hallgatók diákigazolványt kapnak a vele járó kedvezményekkel. Szükség esetén a bentlakás is megoldható. A költség a hallgatót terhelik.

A képzés helye: Zalaegerszeg, Kézművesek Háza, Gébárti tó

Jelentkezni és érdeklődni lehet: a Munkaügyi Központ Kirendeltségeinél,
és a Zalai Népfőiskolai Egyesület irodájában, tel.: 92/324-117

TANULJON NYELVEKET!

A ZALAI NÉPFŐISKOLAI EGYESÜLET NYELVI KURZUSOKAT INDÍT

Kezdő és haladó szinten. Haladó szinten a kurzust
szintfelmérés előzi meg.

Választható nyelvek:

angol nyelv
német nyelv

Megfelelő számú jelentkező esetén a tanfolyamokat
októberi kezdéssel indítjuk.

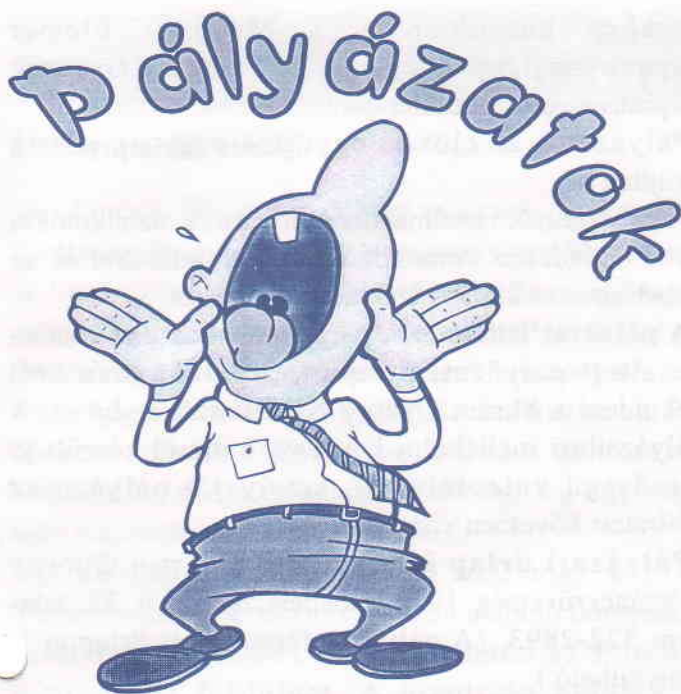
Érdeklődni: Zalai Népfőiskolai Egyesület
Zalaegerszeg, Kosztolányi u.10. Tel.:
92/324-117 92/311-010/204.

A ZALAI NÉPFŐISKOLAI
EGYESÜLET ÉS A ZALA
MEGYEI
VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI
ALAPÍTVÁNY

SZÁMÍTÁSTECHNIKAI KÉPZÉSEKET SZERVEZ ŐSZI KEZDÉSEL

- Novell Netware felhasználói és rendszergazda
- EXCELL táblázatkezelői
- Alapfokú számítástechnikai (50 óra) 9.000 Ft
- Kezdő-haladó számítástechnikai tanfolyam (50 óra) 10.000 Ft..

Jelentkezni és érdeklődni lehet:
Zalai Népfőiskolai Egyesület; Ács
Sarolta - szervező Zalaegerszeg,
Kosztolányi u. 10.
Tel.: 92/324-117, 92/311-010/204.

„NŐK ÉS BÉKEKULTÚRA” LOGÓ TERVEZÉSE

Nemzetközi UNESCO és az AIAP (Képzőművészek Nemzetközi Szövetsége) a fenti címmel nemzetközi pályázatot hirdetett meg, ezzel a gondolatsorral: „Egyenjogúság, fejlődés és béke egymástól elválaszthatatlan fogalmak. Nem beszélhetünk tartós békéről fejlődés nélkül, de tartós fejlődésről sem a férfiak és nők teljes egyenjogúsága nélkül. A nők a férfiakénál kevésbé hajlanak hinni az erőszak hatékonyságának mítoszában. A nők adhatnak új lendületet ahhoz, hogy a háború kultúráját a békekultúra válthassa fel.”

Az UNESCO a logót az erre irányuló tevékenységekhez szeretné felhasználni (plakátok, reklámhordozók, jelvények, kiadványok stb.).

A pályázatokat 1997. december 1-jéig kell eljuttatni az alábbi címre: Civision des Femmes ez de la Culture de la Paix, UNESCO, 7, place de Fontenoy, 75007 Paris, Francé.

Telefon: 33-1/45-68-10-00 (központi), /45-68-12-12 (közvetlen).

Fax: 33-1/45-67-16-90 (központi), /45-68-55-57 (közvetlen).

A pályázatról szóló részletes ismertetőt és a jelentkezési lapot hétfőtől-péntekig 9 és 13 óra között a Magyar UNESCO Bizottság titkárságán (Művelődési és Közoktatási Minisztérium, 1052 Budapest, Szalay u. 10-14., III. em, 372. vagy I. em. 108. szoba) lehet beszerezni.

Telefon: 302-0600/1388 m. vagy 269-1723.

FIATALOK A DEMOKRATIKUS KÖZÉLETÉRT

Pályázati felhívás gyermek- és ifjúsági szervezeteknek.

A Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Közalapítvány pályázatot hirdet azoknak a gyermek- és ifjúsági szervezeteknek, amelyek szívesen részt vállalnak a fiatalok demokratikus közéletbe való bevonásában. A közalapítvány ezen pályázatával csatlakozik a Központi Nyilvántartási és Választási Hivatal, a fiatal választók felkészítésére kidolgozott szakmai programjához.

A pályázó vállalja, hogy

- legalább háromnapos tréning feltételeit (a szállás kivételével),
- legalább egy – 18 éveseknél idősebb – fiatalokból álló 15-20 fős csoport részvételét biztosít.

A közalapítvány a sikeres pályázónak biztosítja:

- díjtalan szállást a közalapítvány szálláshelyein,
- minden csoportnak tanári kézikönyvet, oktatási segédanyagokat,
- minden résztvevőnek választási olvasókönyvet,
- felkészített oktatókat, szükség szerint a csoport által megbízott vezető felkészítését.

A pályázatban fel kell tüntetni:

- a szervezet nevét, címét, a bírósági nyilvántartás-bavétel számát, a képviselőre jogosult személy nevét,
- a felkészítő tréning tervezett helyét, idejét,
- a résztvevők, illetve a csoportok tervezett számát,
- a résztvevők korosztályi összetételét,
- a felkészítő program megvalósításáért felelős személy nevét, postai címét, telefonszámát.

A pályázatokat az alábbi címre két példányba lehet eljuttatni: NGYIKA, 1399 Budapest 62., Pf. 633.

A pályázat benyújtásának határideje folyamatos.

A pályázatról a kuratórium negyedévente dönt.

KÖZMŰVELŐDÉSI SZAKMAI TEVÉKENYSÉGEK BEMUTATÁSA

A Magyar Népművelők Egyesülete pályázatot hirdet a „Művelődési Otthon” típusú intézményekben folyó közművelődési szakmai tevékenységek bemutatása, népszerűsítése céljából az alábbi témakörökben és formákban:

1. Tanulmányok, szakmai elemző anyagok
2. Módszertani segédanyagok, konkrét rendezvények forgatókönyvei

3. Komplex rendezvények elemzése és dokumentálása
4. Időszaki műsorfüzetek (legalább egy naptári év anyagának feldolgozása)
5. Közművelődési kísérletek, formák bemutatása
6. Az intézmények működtetésének belső mechanizmusa
7. Eredményes gazdálkodást segítő formák, kísérletek
8. Nyári szaktáborok, alkotóműhelyek bemutatása
9. Közösségek (szakkörök, klubok, tanfolyamok stb.) szervezésének tapasztalatai
10. Egyesületi, alapítványi kapcsolatok bemutatása
11. Művelődési intézmények története.

Pályázati díjak: kategóriánként 15000 Ft.

A pályázatok 1997. október 1-ig beérkezően nyújthatók be postai úton a Magyar Népművelők Egyesülete (1011 Budapest, Corvin tér 8.) címére.

Pályázatként kezeljük az írásos munkák mellett a felhasználási utasításokkal ellátott videokazettán és számítógépes lemezen beküldött munkákat is.

A pályázat jelíges, kérjük külön lezárt borítékban feltüntetni:

- a pályázó(k) nevét,
- foglalkozását,
- munkahelyét,
- pontos levelezési címét,
- a témakör, forma sorszámát.

A pályázatokat a Magyar Népművelők Egyesülete által felkért szakmai zsűri értékeli. A témacsoportok legjobb dolgozatait hozzásegítjük a megjelentetéshez.

NÉPTÁNCANTOLÓGIA '97.

A Martin György Néptáncszövetség pályázata a Néptáncantológia '97 című rendezvényen történő részvételre.

A pályázat célja: hogy az amatőr néptáncmozgalom és néptáncművészet újonnan született értékeit összegyűjtse és felmutassa, lehetőséget biztosítva a legszínvonalasabb művek színházi körülmények között történő bemutatásához.

Pályázni lehet minden olyan, maximum 10 perc időtartamú koreográfiával, amely 1996-97-ben amatőr néptáncegyüttes előadásában került bemutatásra, és a Néptáncantológia műsorán még nem szerepelt. (Szakmailag különlegesen indokolt esetben a zsűri is figyelembe vehet.) A pályázati felhívás a hagyományörző, illetve gyermek táncegyüttesekre nem vonatkozik, ezek bemutatkozásáról – a korábbi

évekhez hasonlóan – a Muharay Elemér Népművészeti Szövetség, illetve az Örökség Gyermekek Népművészeti Egyesület dönt.

Pályázatot az előadó együttes vagy az alkotó nyújthat be.

A pályázatnak tartalmaznia kell a műre, az alkotókra és az előadókra vonatkozó alapvető adatokat és az előadáshoz szükséges technikai igényeket.

A pályázat feltétele: A pályázatokat az erre a célra készített pályázati űrlapon, 2 példányban kell beküldeni a Martin György Néptáncszövetséghez. A pályázathoz mellékelni kell egy, a műről készült jó minőségű videofelvétel, amelyet a pályázó az elbírálást követően visszakap.

Pályázati űrlap igényelhető: Martin György Néptáncszövetség, 1072 Budapest, Akácfa u. 32., telefon: 322-2893. (A pályázat fénymásolt űrlapon is benyújtható.)

Beküldési határidő 1997. október 31.

A pályázatokat szakértői testület bírálja el 1997. december 7-ig.

„ZALA-HAZA“

A Zala Megyei Önkormányzati Közgyűlés Hivatala Művelődési, Oktatási és Sportosztálya, a Zalai Egyesületek Szövetsége, a Zala Megyei Levéltár, a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága, a Deák Ferenc Megyei Könyvtár, a Magyar Olajipari Múzeum és a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ közösségi pályázatot hirdet Zala megye településeinek élők közösségei, egyesületei részére.

A pályázat célja: a szűkebb haza, a megye és a szülőföld, a falu történeti kialakulásának, az itt élő emberek múltjának, jelenének, küzdelmének, alkotásainak, szokásainak, hagyományainak megismerése, a táj természeti szépségeinek, az emberi alkotás eredményeinek megmentése, megőrzése, a régi hagyományok mai alkalmazása a közösség életében. A pályázat témaköréi: minden témakörben csak olyan pályázati anyagot fogadunk el, amellyel eddig semmiféle pályázaton nem vett részt. Előnyben részesülnek azok a pályázatok, amelyekben olyan hagyományteremtő programokkal jelentkeznek, melyet évente megrendeznek településükön. A pályázat kétfordulós. I. forduló: a megadott témakörökben 5 perces videofilm vagy 3-5 oldalas írásos anyag (mellékletek) készítését várjuk, de ha a téma megköveteli,

mindkét módszert együttesen is alkalmazhatják. Az első fordulóban legeredményesebben szereplő 12 község részt vesz az 1998. március 15-én megrendezendő Megye-helytörténeti Vetélkedőn.

1. témakör: Ünnepekhez, naptári napokhoz, évszakokhoz, a mindennapi megélhetéshez, neves személyiségekhez – kiemelten az 1848-49-es forradalom és szabadságharc hőseihez hagyományteremtő céllal történő felelevenítése, feldolgozása, legalább egy hagyomány bemutatása akár színpadi produkcióként is. Kiemelt témakör: A zalai ember és az erdő: a település területén található természeti, történeti és néprajzi emlékek feltérképezése – különös tekintettel az 1848/49-es forradalom és szabadságharc emlékeinek gyűjtése, a hozzájuk kapcsolódó mondák, hagyományok összegyűjtése (emlékfák, kereszttek, források stb.).

2. témakör: A hagyományos paraszti gazdálkodáshoz, a munkafolyamatokhoz, az életmódhoz, a foglalkozásokhoz, a mindennapi megélhetéshez kapcsolódó tárgyi emlékek összegyűjtése, illetve a kiválasztott téma hiteles bemutatása, feldolgozása. Külön díjazásra kerül az a kiállítás, amely anyaga helyi állandó kiállításon kerül bemutatásra vagy ezen anyagok a megyei közgyűjteménybe kerülnek.

A pályázati anyagok benyújtásának és a kiállítás megrendezésének határideje 1997. november 15. A zsűri 1997. december 15-ig értékeli a videós illetve az írásos pályázati anyagokat, ezt követően meghívja a helytörténeti vetélkedőre továbbjutott csoportokat. II. forduló: Helytörténeti vetélkedő – 1998. március 15. A vetélkedő témakörei: Zala megye története – különös tekintettel az 1848/49-es forradalom és szabadságharc eseményeire; Zala megye néprajza; Saját településem története.

Értékelés: a pályaműveket, produkciókat független szakértők értékelik a meghirdető szervek munkatársaival közösen. Díjazás: a meghirdető szervek mindent elkövetnek annak érdekében, hogy a pályázathoz méltó díjakkal jutalmazzák a közösségek munkáját.

Jelentkezés: részvételi szándékukat jelentkezési lapon a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ címére –8900 Zalaegerszeg, Kisfaludy u. 7-11. – történő visszaküldésével jelezik.

A videofilm elkészítésében illetve vágásában – előre egyeztetett időpont alapján – a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ segítséget ad. Az eredményes felkészülést és a kutatómunkát segítik a meghirdető szervek munkatársai: Magyar Olajipari Múzeum, telefon: 92/313-632, Srágli Lajos; Zala Megyei

Múzeumok Igazgatósága, telefon: 92/314-537, Koller Gyöngyi; Zala Megyei Levéltár, telefon: 92/312-533, Márkus Jánosné. Az akció sikeres lebonyolításáért, koordinálásáért felelős a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ munkatársa, Szabóné Robb Aranka, telefon: 92/314-580.

A KÖZMŰVELŐDÉSI SZAKMAI KOLLÉGIUM PÁLYÁZATI FELHÍVÁSA

A Közművelődési Szakmai Kollégium a közművelődési intézmények és szakemberek munkájának támogatása érdekében az alábbi eszköz- és szakmafejlesztési pályázati témákat hirdeti meg.

1. Az intézmények szakmai tevékenységét (művelődő közösségek programjai, képzés és továbbképzés, a helyi kulturális közélet eseményei és rendezvényei, tájékoztatás propaganda) javító technikai eszközök fejlesztése.

A támogatás célja a gyenge technikai feltételekkel rendelkező művelődési otthon jellegű közművelődési intézmények tartalmi munkájának segítése, eszközállományának fejlesztése, műszakilag korszerűbb és egységesebb rendszerek kialakítása, a technikai bővítések racionalizálása.

Eszközcsoportok:

- audiovizuális eszközök,
- informatikai és számítástechnikai eszközök,
- sokszorosító és fénymásoló berendezések,
- hang- és fénytechnikai felszerelések.

Az eszközvásárlási értékhatár: maximum 1,5 millió Ft, minimum 150 ezer Ft.

Pályázati feltételek:

- a) Pályázhatnak: művelődési otthon jellegű közművelődési intézmények, munkahelyi művelődési intézmények, intézményt fenntartó önkormányzatok, helyi önkormányzati intézmények fenntartó társulásai. (A kollégiumnak nem áll módjában oktatási intézményeket támogatni.)
- b) A pályázónak a teljes bekerülési összeg 50% - a 2000 fő alatti településeknek 20% - önrésszel kell rendelkeznie. A támogatás kizárólag technikai eszközfejlesztésre használható fel, aminek teljesítését a támogatottnak utólag számlamásolattal kell igazolnia.

A pályázathoz csatolni kell:

- az intézmény szakmai tevékenységének rövid bemutatását (max. 2 oldal),
- a technikai fejlesztésnek a szakmai munkát elősegítő indokoltságát, a szolgáltatásfejlesztés egyértelmű célját,
- a rendelkezésre álló technikai eszközrendszer felsorolását,
- az önrésről szóló fedezeti igazolást, illetve kötelezettségvállalást,
- nyilatkozatot, hogy a céltámogatást és az önrészt kizárólagosan a megpályázott eszközfejlesztésre fordítja, kedvezőbb beszerzés esetén pedig a megtakarított összeget arányosan az NKA-nak visszautalja.

A pályázatok

1997. szeptember 22-ig beérkezően nyújthatók be kizárólag postai úton a Nemzeti Kulturális Alap Igazgatóságának címére (1060 Budapest, Bajza utca 32.) A határidőn túl érkező pályázatok érvénytelenek.

A pályázathoz szükséges adatlap ugyanezen a címen, továbbá a Művelődési és Köznevelési Minisztérium

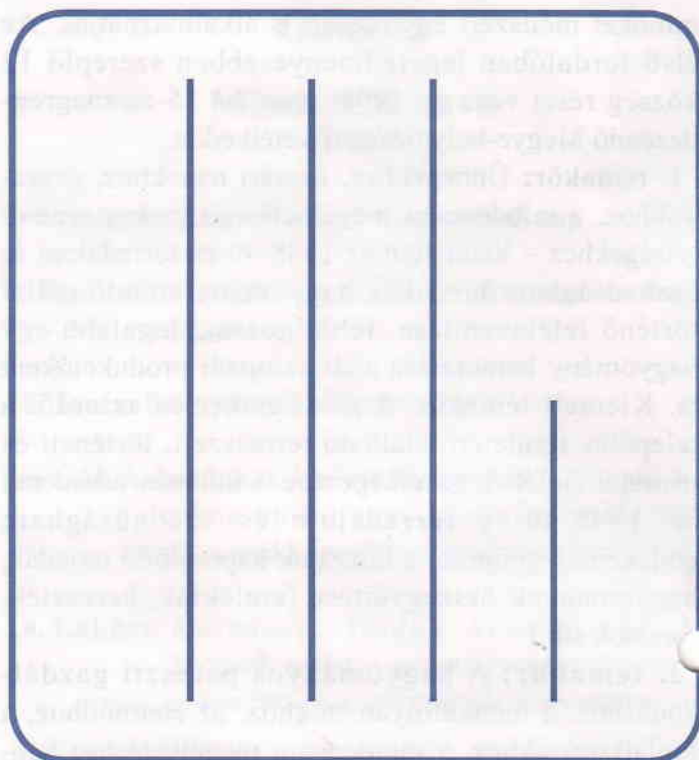
Ügyfélszolgálati Irodáján (1055 Budapest, Szalay utca 10-14. Földszint) szerezhető be személyesen. Az Alap Igazgatóságától adatlap – bélyeggel ellátott A/4-es válaszboríték mellékelésével – postai úton is igényelhető.

Az Alap pénzeszközei építési beruházásra, felújításra, állandó fenntartási és üzemeltetési kiadásokra, alaptőke emelésére nem használhatóak fel, illetve harmadik fél részére át nem ruházhatóak. A fenntartási és üzemeltetési kiadásokból a pályázó vagy a lebonyolító – a pályázóval történő megállapodás alapján csak a kapott támogatási összeg 3%-át, a pénzügyi-számviteli feladatok ellátására felkért lebonyolító pedig legfeljebb 2%-át számolhatja el, átalánydíjként, külön bizonylat nélkül.

A kollégium a pályázatokat a benyújtás határidőnapjától számított 60 napon belül bírálja el, és a döntés meghozatalától számított 15 napon belül a pályázókat kiértesíti. A kollégium döntése végleges, felülbíráltatást kérni nem lehet.

A pályázattal kapcsolatos felvilágosítás a Nemzeti Kulturális Alap címen és telefonszámán (351-5461, 351-5462, 351-5463, 322-6808) az Ügyfélszolgálatról kérhető.

Közművelődési Szakmai Kollégium

TAGSÁGI JELENKEZÉSI LAP

Alulírott kijelentem, rendes tagként belépek a ZALAI NÉPFŐISKOLAI EGYESÜLETBE.

A jelentkező magán vagy jogi személy (szervezet, intézmény), illetve faluközösség, társaság megnevezése:

Címe:

Jogi személy esetén az egyesületi állandó képviselő neve, címe:

Kelt:

aláírás

tagdíj: magánszemély esetén:

300Ft/év

jogi személy esetén:

1.200Ft/év

ZalaiKAPOCS

A Zalai Népfőiskolai Egyesület lapja

Kiadja: a Zalai Népfőiskolai Egyesület

Szerkesztő: Ács Sarolta

Szerkesztőség címe: 8900 Zalaegerszeg

Kosztolányi út 10.

Tel./fax: (92) 324-117, tel.: (92) 311-010/321

Gépelte: Kovács Mónika

Számítógépes munka: Kálmán Attila (**AtiPrint®**)

Nyomdai munkák: Szentmihályi Nyomda

Zalaegerszeg

ISSN: 1417-2283